

שבשעה שהכהן הגדול משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה?

אלא צריך לומר תירוץ אחר:

נפקא ליה, דבר זה למד רבי יהודה מדרשתו של רבי: שנאמר: "כתונת בד קדש ילבש... ורחץ במים את בשרו ולבשם". למדנו מכאן שצריך טבילה גם בלבישת בגדי לבן.

הגמרא ממשיכה ומביאה עוד קטע מדברי הברייתא:

אמר רבי: מניין לחמש טבילות ועשרה קידושיין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום? תלמוד לומר: "כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף בגדי קודש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם".

הא למדת, שכל המשנה מעבודה שבמקום אחד לעבודה שבמקום אחר שטעון טבילה.

ומקשינן: אמנם אשכחן מצאנו שהכתוב חייב טבילה בשעה שמשנה מבגדי זהב לבגדי לבן [שבזה הכתוב מדבר]. אבל כשמשנה מבגדי לבן לבגדי זהב — מניין שצריך לטבול?⁽²⁾

ומתריצין: תנא דבי רבי ישמעאל: יש ללמוד דבר זה בקל וחומר:

והוינן בה: אמנם אשכחן מצאנו שהכתוב חייב טבילה בשעה שמשנה מבגדי לבן לבגדי זהב, [שבזה מדבר הפסוק].

אבל כשמשנה מבגדי זהב לבגדי לבן — מניין שצריך לטבול?

ב-ב-1 ומתריצין: תנא דבי רבי ישמעאל: יש ללמוד דבר זה בקל וחומר:

מה בגדי זהב, שאין קדושתם גדולה כל כך, שהרי אין כהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים [לקדש הקדשים], אף על פי כן טעון טבילה בשעה שלובשם.

בגדי לבן, שקדושתם גדולה יותר — שנכנס בהן לפני ולפנים, וכי אינו דין שטעון טבילה בשעה שלובשם?!

ודחינן: איכא למיפרך, יש לדחות את הקל וחומר:

אדרבה, יתכן שרק בלבישת בגדי זהב צריך לטבול. כי מה לבגדי זהב שקדושתם חמורה יותר מבגדי לבן, שכן כפרתן מרובה, שמקריבים בהם את כל הקרבנות הבאים לכפר על כל העבירות שבתורה. מה שאין כן בגדי לבן, שהעבודות הנעשות בהן אינן מכפרות אלא על עבירת "טומאת מקדש וקדשיו" [שבועות ז ב.].⁽¹⁾

וחזרת הקושיא דלעיל: לרבי יהודה, מנין

מודה ללימוד של רבי, מכל מקום אין לומר שרבי מודה ללימוד של רבי יהודה [שלמד טבילה במשנה מבגדי לבן לבגדי זהב מ"ופשט... ורחץ"] משתי סיבות: א. אם נאמר כן במה נחלקו רבי ורבי יהודה? ב. המשך דברי הברייתא שלמדו שני קידושים מ"ופשט ורחץ" ורחץ

1. כך פירש רש"י. והקשו הראשונים הרי שיעיר המשתלח מכפר על כל העבירות, ונעשה בבגדי לבן! ולכן פירשו שבגדי זהב כפרתן מרובה היינו שמקריבים בהם כל ימות השנה. תוספות, תוספות ישנים. תו"ר א"ש. ריטב"א.

2. אף על פי שהגמרא לעיל אמרה שרבי יהודה

הגמרא ממשיכה ומביאה עוד קטע מדברי הברייתא:

וחמש עבודות הן: [א] תמיד של שחר — בכגדי זהב. [ב] עבודת היום — בכגדי לבן. [ג] אילו ואיל העם — בכגדי זהב. [ד] הוצאת כף ומחתה — בכגדי לבן. [ה] תמיד של בין הערבים — בכגדי זהב.

וממשיכה הברייתא: ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קידושים?

תלמוד לומר: "ופשט את בגדי הברד, ורחץ בשרו במים במקום קדוש, ולבש את בגדיו". נאמר "ורחץ" בין הפשיטה לבין הלבישה, ודרשו חכמים את "ורחץ" גם על הפשיטה שמוזכרת לפניו, וגם על הלבישה המוזכרת אחריו — "ופשט ורחץ", "ורחץ ולבש", הרי שני קידושים לכל החלפת בגדים.

ומקשינן על סוף הקטע שהבאנו: איך אפשר ללמוד מהפסוק "ופשט... ורחץ... ולבש" קידוש ידים ורגלים? הרי האי פסוק זה בטבילה כתיב! שהרי נאמר: ורחץ את בשרו במים. ומשמע רחיצת כל בשרו, ולא ידיו ורגליו בלבד!

ומתרצינן: דברי הברייתא כאן הם דברי רבי. ולדבריו אין צריך את הפסוק לגופו ללמד שבשעה שלובש בגדי זהב טובל, שהרי רבי למד זאת מהפסוק "בגדי קדש הם".

מה בגדי לבן שאין קדושתן חמורה כל כך, שהרי אין כפרתן מרובה, שאין הקרבנות שכהן גדול מקריב בהן מכפרים על הרבה עברות אלא רק על טומאת מקדש וקדשיו,⁽³⁾ אף על פי כן טעונין טבילה בשעה שלובשם.

בגדי זהב, שקדושתם חמורה, שהרי כפרתן מרובה, שמקריבים בהם את כל הקרבנות הבאים לכפר על רוב העבירות שבתורה, אינו דין שטעונין טבילה בשעה שלובשם!?

ודחינן: איכא למיפרך יש לדחות את הקל וחומר:

אדרבה, יתכן שדוקא בגדי לבן טעונים טבילה. כי מזה לבגדי לבן, קדושתם חמורה, שכן כהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים [לקדש הקדשים], מה שאין כן בגדי זהב!

ואם כן חוזרת הקושיא שהקשינו על דברי רבי: מנין שבשעה שמשנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה?

ומתרצינן: רבי עצמו ענה על הקושיא הזו בברייתא. והיינו דקתני ומטעם זה שנה בברייתא — "ואומר: בגדי קודש הם ורחץ את בשרו במים ולבשם" — הוקשו כל הבגדים כולן זה לזה. וכך פירושו:

נתן הכתוב טעם לטבילה זו משום ש"בגדי קודש הם". ללמדך, כי בשעה שהכהן הגדול לובש בגדי קודש, צריך לטבול, ובגדי זהב גם הם "בגדי קודש".

3. כך פירש רש"י. אבל הראשונים חולקים על זה. ראה לעיל הערה 1.

ולבש", לא יתכן לדברי רבי יהודה שפירש פסוק זה בטבילה ולא בקידושים, ובעל כרחך שרבי חולק על זה.

ולכן, אם אינו ענין אם אין בו צורך ללמוד ממנו טבילה, דנפקא ליה, שרבי למד טבילה מ"בגדי קודש הם", בעל כרחך תנחו ענין תפרש שיש בפסוק צורך ללמוד ממנו לקידוש ידים ורגלים. ["ורחץ" – היינו קידוש ידים ורגלים].

ומקשינן: וליכתביה רחמנא, אם כן היה ראוי לכתוב בתורה בלשון קידוש! [כלומר: "ורחץ ידיו ורגליו", ולא "ורחץ את בשרו"], ולמה נאמר בלשון טבילה?

ומתריצין: הא קמשמע לן, דבר זה בא הכתוב להשמיענו: דטבילה בקידוש. כיון שקידוש נאמר בתורה בלשון טבילה, אנו לומדים שטבילה דומה לקידוש:

מה קידוש, נעשה במקום קדוש [בעזרה], שהרי נאמר כאן "ורחץ את בשרו במים, [קידוש] במקום קדוש".

אף טבילה נעשית במקום קדוש [בעזרה].

ועכשיו הגמרא חוזרת לדון בשיטת רבי יהודה:

ומקשינן: ולדעת רבי יהודה שסובר שהפסוק: "ופשט את בגדי הבד... ורחץ... ולבש" מדבר בטבילה ולא בקידוש, יש להקשות: קידוש ידים ורגלים – מנא ליה מנין לו? [מהיכן למד דבר זה?]

ומתריצין: נפקא ליה דבר זה למד רבי יהודה מדרשתו דרבי אלעזר ברבי שמעון. שלומד דבר זה [בברייתא דלעיל] בקל וחומר:

מה עבודת כל השנה שאינה טעונה טבילה, טעונה קידוש, עבודת יום הכיפורים שטעונה טבילה, וכי אינו דין שטעונה קידוש?!

ועכשיו הגמרא חוזרת לדון בדברי רבי:

אמר רב חסדא: הא דרבי מה שאמר רבי שדורשים "ופשט ורחץ" "ורחץ ולבש" – מכאן שצריך שני קידושין. מפקא מדרבי מאיר. כלומר, דברי רבי מנוגדים לדברי רבי מאיר, ומפקא נמי מדרבנן, ומנוגדים גם לדברי רבנן, כדלהלן.

שהרי רבי דרש שני קידושין מ"ופשט ורחץ" "ורחץ ולבש", משמע שהיתה רחיצה אחת אחרי הפשיטה, ורחיצה שניה לפני הלבישה. ושני הקידושים נעשים בשעה שהכהן הגדול ערום.

ומפרשינן: מפקא מדרבנן דברי רבי מנוגדים לדעת רבנן: דאילו רבנן אמרי [במשנה דלקמן לד ב] כשהוא לבוש מקדש [בקידוש ראשון – לפני הפשיטה. ובקידוש שני – אחרי הלבישה]. ואילו איהו, רבי אמר, כשהוא פושט מקדש!

ומפקא מדרבי מאיר. דברי רבי מנוגדים לדברי רבי מאיר: דאילו, אמנם רבי מאיר מודה בקידוש הראשון שהיה בשעה שהוא ערום, אבל מכל מקום הרי רבי מאיר אמר, הך קידוש בתרא הקידוש האחרון – כשהוא לבוש מקדש. ואילו איהו, רבי אמר, כשהוא פושט מקדש!

אמר רב אחא בר יעקב שלא כדברי רב חסדא:

הכל [רבי, רבנן, ורבי מאיר] מודין בקידוש שני, שתחילה לובש, ואחר כך מקדש.

מאי טעמא, מה הטעם שהכל מודים בזה?

מודים זה לזה, ועל כל טבילה היו שלושה קידושים, אם כן יוצא שלרבי הווי ליה המיסר קידושין היו בסך הכל חמשה עשר קידושים [חמש טבילות. ולכל טבילה שלושה קידושים. הרי בסך הכל 15 קידושים]. והרי רבי אמר שהיו עשרה קידושים בלבד!

אלא בעל כרחך שרב חסדא ורב אחא חולקים זה על זה.

שנינו במשנה: הביאו לו את התמיד, קרצו.

והוינן בה: מאי מה פירוש המלה "קרצו"?

אמר עולא: "קרצו" לישנא דקטלא הוא. לשון הריגה הוא. (4)

אמר רב נחמן בר יצחק: מאי קרא, מאיזה מקרא למדו ש"קרץ" הוא מלשון הריגה?

שנאמר [ירמיהו מו כ]: "עגלה יפהפיה מצרים, קרץ מצפון בא בא"

מאי משמע? מה היא משמעות דברי הפסוק [שנלמד ממנו שקרץ הוא הרג]?

בדמתרגם רב יוסף: מלכא (5) יאי מלכות נאה הוה מצרים, היתה מצרים. אך עממין קטולין אומות של רוצחים [קרץ], מציפונא ייתון עלה — מצפון יבואו עליה לבוזה.

הגמרא חוזרת לדון בעיקר הדין שלמדנו במשנה: "קרצו ומירק [השלים] אחר שחיטה על ידו [עבורו]". ומשמע שהכהן הגדול לא סיים את השחיטה בעצמו.

דאמר קרא שאמר הכתוב [שמות ל] במצות קידוש ידים ורגלים:

"בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או כגשתם אל המזבח לשרת".

ומשמע שמצות קידוש היא בשעת הגישה אל המזבח לשרת. כלומר, במי שאינו מחוסר שירות אחרי שקידש ידיו ורגליו אלא רק גישה אל המזבח בלבד. והיינו אחרי שלבש את הבגדים שעובד בהם, אז יקדש ידיו ורגליו.

יצא זה שעדיין לא לבש את בגדיו שמחוסר לבישה וגישה, שאם קידש לפני שלבש לא יצא ידי המצוה].

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

לא יתכן לומר שרב חסדא [שאמר בדעת רבי ששני הקידושים היו בשעה שהכהן הגדול היה ערום] אית ליה יסבור כדבריו דרב אחא [שאמר שהקידוש האחרון היה בשעה שהוא לבוש].

כלומר, לא יתכן שלדעת רב חסדא היו שלושה קידושין על כל טבילה: שנים בשעה שהוא ערום, ואחד אחרי הלבישה.

וכמו כן לא יתכן לומר שרב אחא [שאמר בדעת רבי שהקידוש האחרון היה בשעה שהוא לבוש], אית ליה יסבור כדבריו דרב חסדא [שאמר שהיו שני קידושין בשעה שהכהן הגדול ערום].

דאם כן, שאם נאמר שרב חסדא ורב אחא

5. בתרגום שם הגירסא "מלכותא". וכן הביא רש"י שם.

4. ונקט "קרצו" ולא "שחטו" לומר שלא השלים את השחיטה. תוספות ישנים.

והוינן בה: "קריצו" שחטו — בכמה מן הסימנים [קנה וושט] שבצואר הבהמה היה שוחט? (6)

אמר עולא: ברוב שנים רוב של שני הסימנים [קנה וושט] שבצואר הבהמה. שזה השיעור ההכרחי לשחיטה, ולא היה שוחט יותר.

וכן אמר רבי יוחנן: ברוב שנים.

יש להוכיח שאף ריש לקיש סבר ברוב שנים:

דאמר ריש לקיש: שנינו במסכת חולין [כו ב]: "השוחט [סימן] אחד בעוף ושנים בבהמה שחיתו כשרה, ורובו של [סימן] אחד כמוהו. [שחט] רוב [סימן] אחד בעוף ורוב שנים בבהמה, שחיתו כשרה".

והקשה ריש לקיש: **וכי מאחר ששנינו בתחילת המשנה: רובו של אחד כמוהו — למה שנינו טוב בסוף המשנה: שחט רוב סימן אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיתו כשרה? והרי מתחילת המשנה יש ללמוד זאת!**

ותירץ על זה ריש לקיש: תחילת המשנה מדברת בחולין וסוף המשנה בקדשים. ולמה הוצרך התנא להשמיענו ששחיתת רוב סימנים כשרה בקדשים?

לפי ששנינו במשנתנו ביומא:

הביאו לו לכהן הגדול את התמיד, קריצו,

ומירק אחר שחיטה על ידו, וקובל כהן גדול את הדם וזרקו.

יכול אם לא מירק אחר הקרבן יהא פסול. ולכן הוצרך אחר להשלים את השחיטה.

ועוד לפני שסיימנו להביא את דברי ריש לקיש במלואם, תמהה הגמרא:

וכי, יכול לא מירק יהא פסול!?

איך יתכן שהייתי טועה וסובר שאם לא השלים אחר את השחיטה על ידו פסול?

הרי אם נאמר כן, נמצא שעד סיום שחיטת כל שני הסימנים עדיין השחיטה היא בגדר "עבודה". וכיון שכך, הויא ליה [היתה] העבודה של שחיטת התמיד באדם אחר שאינו כהן גדול,

ותניא והרי שנו בברייתא: כל עבודות יום הכיפורים אינן כשרות אלא בו, בכהן הגדול! (7)

ומבארין את דברי ריש לקיש:

הכי קאמר, כך נתכוין ריש לקיש לומר:

לפי ששנינו "קריצו, ומירק אחר שחיטה על ידו", יכול אם לא מירק יהא פסול מדרבנן, שהרי צריך לקבל את דם הקדשים במזרק ולזרקו על המזבח, לכן חייבו חכמים לשחוט את כל הסימנים בקדשים, ואם לא שחט את כל הסימנים פסול מדרבנן.

6. ב"גבורת ארי" מבאר ששאלת הגמרא היתה האם שחט רוב סימנים בלבד, או ששחט את כל הסימנים, וכהן אחר חתך את הורידים כדי לקבל

7. פירשו תוספות ישנים, ותוספות בפירוש

ליכא בשוחט רוב סימנים — למה לי לכהן
אחר למרק, להשלים את השחיטה?

ומתצינן: היות ומצוה למרק לכתחילה, כדי
להוציא דם רב מצואר הבהמה, ולקבלו בכלי
שרת על מנת לזרקו על המזבח [רש"י חולין
צט ב.](1)

משנתנו עוסקת בסדר עבודת התמיד,
ובעבודות אחרות הנוהגות יום יום. והגמרא
כאן מרחיבה בענין, ומביאה את דברי אביי,
שערך את סדר העבודות הנוהגות יום יום
במקדש.

אביי מסדר את סדר המערכה, ערך את סדרן
של העבודות הנוהגות במקדש יום יום
משמיה דגמרא, בשם קבלת כל בני הישיבה
[שקיבלו מרבתייהם. רש"י יד ב.].

וערך זאת אליכא כשיטתו דאבא שאול [ולא
כשיטת חכמים לעיל יד ב.](2):

[וכיון שמדאורייתא הקרבן כשר, לכן ביום
הכיפורים יכול אדם אחר לגמור את
השחיטה, מפני שחכמים לא העמידו את
דבריהם בזה, שהרי כאן אם הכהן הגדול
עצמו יגמור את השחיטה, הרי ישפך דם רב
לארץ לפני שהכהן הגדול יספיק לקבל את
הדם במזרק(8)].

ג-ג ומסיים ריש לקיש את דבריו:

לכך שנינו בסוף המשנה בחולין: השוחט
רוב סימן אחד בעוף, ורוב שנים סימנים
בבהמה — שחיטתו כשרה. ומשנה זו משנה
יתירה היא, ובאה ללמד שגם בקדשים
השוחט רוב סימנים, כשר בדיעבד.

ולמדנו מדברי ריש לקיש, ש"קרצו" היינו
שחט רוב סימני הבהמה, ובזה השחיטה
כשרה.

ומקשינן: וכי מאחר דאפילו פסולא מדרבנן

המירוק שהוא עבודה מדבריהם.

1. גם בשחיטת חולין חייבו חכמים לגמור את
שחיטת הסימנים שמא יטעה ולא יגמור לשחוט
את כל הסימנים [חולין כז, א ורש"י שם]. ומכל
מקום הגמרא סברה שכל זה אם המתחיל
בשחיטה גומר אותה, אבל במשנתנו, אדרבה אם
אחר יסיים את השחיטה שהתחיל בה הכהן
הגדול, נראה כאילו הזבח נשחט בשנים, והיה
לנו לאסור דבר זה. תוספות. ועיין ריטב"א.

2. לקמן מבואר שהטבת שבעת נרות המנורה
התחלקה לשני חלקים: א. הטבת חמש נרות. ב.
הטבת שתי הנרות הנותרים. ונחלקו חכמים
ואבא שאול איזו עבודה מפסיקה בין שתי
ההטבות. לרבנן מפסיק ביניהם בהקטרת
הקטורת. ולאבא שאול עבודת דם התמיד. ואביי

ראשון, שעבודת השחיטה מדאורייתא נעשית גם
על ידי אחר. ומדרבנן נעשית דוקא על ידי כהן
גדול, [וראה לעיל לא, ב הערה 8].

8. לדעת הסוברים שעבודת השחיטה נעשתה
מדאורייתא ככהן גדול [ראה לעיל לא ב הערה
8] דברי הגמרא מובנים היטב. שגמר השחיטה
שאינה אלא מדרבנן, רבנן לא חייבו שיעשנה
כהן גדול דוקא. אבל לדעת הסוברים
שמדאורייתא השחיטה נעשית בכל אדם, ורבנן
תיקנו שיעשנה כהן גדול, קצת קשה, הרי כל
השחיטה כולה מדאורייתא נעשית על ידי אחר.
ורק מדרבנן צריך שיעשנה הכהן הגדול [ואף על
פי כן הגמרא הקשתה איך יעשנה כהן אחר?]
ויש לחלק. שאמנם חכמים חייבו שהשחיטה
תהיה ככהן גדול, אבל הם חייבו רק את
השחיטה שהיא עבודה מדאורייתא. ולא את